

A közgazdaságtudomány beáramlása a közgazdászszakmába

Gondolatok Bekker Zsuzsa (szerk.):

Közgazdasági Nobel-díjasok, 1969–2004 című kötete kapcsán*

KJK–Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2005, 928 o.

Több tényező is arra késztet, hogy rendhagyó módon a szokásos könyvismertető helyett könyvajánlót írjak. Egyrészt, a szóban forgó kötetről műfaja miatt egész egyszerűen nem is lehet hagyományos könyvismertetést írni. E kötet ugyanis a közgazdaságtudomány legrangosabb elismerését, a közgazdasági Nobel-díjat elnyert tudósok munkásságát mutatja be egy-egy esszében. Végigtekintve a szerzők névsorán, biztosnak tűnik, hogy minden esszé szakértő módon készült.

A másik ok, ami miatt ajánlani, és nem pusztán ismertetni szeretném e kötetet az, hogy megkülönböztetett helyen kell állnia a közgazdász-társadalom „könyvespolcán”. Olyan kézikönyv ez, amelyre bármikor szükségünk lehet munkánk során, amelyet élvezettel forgathatunk anélkül, hogy végigolvasnánk, vagy amelyet akkor veszünk le a polcról, ha tanulni szeretnénk. Sokféle igényt képes kielégíteni e kötet.

Ajánlani szeretném tehát e könyvet először is az akadémiai szféra közgazdászainak: a közgazdász kutatóknak, egyetemi és főiskolai oktatóknak, akik nyilván évről évre a díj kihirdetése után egy kicsit beleássák magukat a frissen díjazott tudós(ok) munkásságába. E kötet segítheti felfrissíteni emlékezetüket, felhívja figyelmüket a kutatási területüktől távol álló területeken díjazottak munkájára is.

Coase-ról, Friedmanról és Samuelsonról olvasva, azt gondoltam: milyen jó lenne, ha a hallgatók olvasnák ezt a kötetet, mennyivel világosabbá válna a Coase-tétel és annak jelentősége, a monetarizmus elmélete és a neoklasszikus szintézis mibenléte számukra! A Hicksről, a Lucas-ról, a Mundellről, a Tobinről és az Ohlinről szóló esszék szervesen kiegészíthetnék azokat az egyébként világhírű tankönyveket – például Varian, Mankiw és a Krugman–Obstfeld-szerzőpáros könyveit –, amelyeket az egyetemi képzésben Magyarországon is használnak. A Stigler, Becker, North, Simon, Allais és Akerlof munkásságát bemutató esszék pedig a doktoranduszok kötelező olvasmányai lehetnének.¹ A Hayekről, a Buchananról és a Debreu-ról szóló írásokat pedig azért javasolnám, mert e szerzők általában nem szerepelnek „tételesen” a doktori kurzusokon, de a disszertációk elkészítéséhez szükség lehet e szerzőkre. Az ökonometriai kutatáshoz kapcsolódó Nobel-

* Szerzők: Ambrus Attila, Bekker Zsuzsa, Bródy András, Csekő Imre, Dankó Dávid, Darvas Zsolt, Eső Péter, Farkas Beáta, Forgó Ferenc, Gömöri András, Hámori Balázs, Hild Márta, Horváth József, Horváth László, Hunyadi László, Hüttl Antónia, Kézdi Gábor, Király Júlia, Komáromi György, Kornai János, Kövér György, László Géza, Madarász Aladár, Madarász Kristóf, Medvegyev Péter, Mellár Tamás, Móczár József, Neményi Judit, Oblath Gábor, Orbán Annamária, Pete Péter, Rovnyai János, Simon András, Simonovits András, Szabó Bakos Eszter, Szabó Katalin, Szántó Zoltán, Szász János, Szepesi György, Szomorjai Péter, Tasnádi Attila, Temesi József, Török Ádám, Török Hilda, Tulassay Zsolt, Valentiny Pál, Vincze János, Zalai Ernő, Zsolnai László.

¹ Nem kétséges, hogy az egyes doktori iskolák programjai jelentősen eltér(het)nek egymástól, s a programok által kínált kurzusok szisztematikus feltárását nem végeztem el. Nézeteimet így elsősorban a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Karának doktori programja, másrészt más programokban részt vevő kollégáktól való tájékozódás alapján fogalmazom meg, illetve annak alapján, amit megkövetelhetőknek gondolok egy közgazdasági-gazdálkodási doktori programtól.

díjasok (döntően Granger, Enge, Klein) munkásságát pedig az ökonometriai elemzést végzőknek ajánlanám.

Végül, de nem utolsósorban ajánlom e könyvet a tágabb szakmai közösség tagjai, a vállalati-banki szakemberek számára. Ki-ki megismerheti a munkájához közel álló tudósok portréját és elméleteit. A pénzügyi és tőzsdei elemzőknek, szakértőknek minden bizonnyal érdemes tanulmányozni Markowitz, Merton vagy Sholes munkásságát, a vállalati vezetők érdeklődése elsősorban Simon, Miller és Sharpe eredményeinek megismerésére irányulhat.

Néhány szó a kötet jelentőségéről

Azzal, hogy a szóban forgó kötetet a hallgatóknak és a széles szakma számára is ajánlom, azt is állítom, hogy a közgazdaságtudomány – talán ellentétben a természettudományokkal – mélyen behatolt a tágan vett közgazdászszakmába. Az elméletek, amelyekért a tudósok közgazdasági Nobel-díjat kaptak, kevés kivételtől eltekintve, nem csengenek ismeretlenül a közgazdászok széles köre számára. Mindez azt jelenti, hogy a közgazdász² Nobel-díjasok elméleteinek megismerése iránt nem csak egy szűk oktatói-kutatói elit érdeklődik. Ha ez így van, akkor különösen nagy jelentőségű, hogy egy kötetben, egységes szerkezetben olvashatunk a legmagasabb tudományos elismerést elnyert közgazdászok munkásságáról.

Bekker Zsuzsa rendkívüli gondossággal szerkesztett kötete 928 oldalon mutatja be az 1969-től 2004-ig közgazdasági Nobel-díjban részesült 55 tudós pályafutását, munkásságát és Nobel-díjat érdemlő elméleteit. Az egyes esszéket a kutatási terület egy-egy hazai szakértője írta, összesen 49-en. Az egységes szerkezetű írásokból képet kapunk a tudósok életútjáról, munkásságáról. Minden esszé általában időrendi sorrendben idézi fel a díjazottak legfontosabb műveit, értékeli a tudományos eredményeit, valamint a legjelentősebb írásokat tartalmazó bibliográfia zárja az írásokat. Ez a kötött szerkezet mégsem válik sablonossá, mert az arányok és a hangsúlyok az egyes tudósoknál rugalmasan változnak. Samuelson sok területre kiterjedő munkásságát nyilvánvalóan nem lehet ugyanolyan „keretben” bemutatni, mint Coasé-t, akinek két írása is elég volt a közgazdaságtan „megrengetéséhez”. Az Arrow-ról szóló esszé személyes hangütése bizonyára sok olvasó érdeklődését felkelti: *Kornai János* Arrow-nak nem a Nobel-díj indoklásában szereplő munkásságával foglalkozik – hiszen *Csekő Imre* Debreu-ról szóló esszéjében ismerteti az Arrow-Debreu-modell lényegét –, hanem a tudós más fontos – az egészségügy, illetve a posztiszocialista átmenet kapcsán kifejtett – nézeteit ismerteti.

Érdemes az olvasást *Bekker Zsuzsa* bevezető gondolataival kezdeni. Ebben kiváló áttekintést és értékelést kapunk a közgazdasági Nobel-díjak „trendjéről”.³

² A pontosság kedvéért meg kell jegyezni, hogy a közgazdasági Nobel-díjjal kitüntetett tudósok nem mindegyike közgazdász. Néhány kivétel: Kahneman gazdaságpszichológus, North és Fogel gazdaságtörténészek.

³ Néhány fontos tendencia, amit a szerkesztő kiemel: 1. a díjazás első két évtizedét az idővel való versenyfutás jellemezte: a még élő tudósok évtizedekkel korábbi teljesítményét jutalmazták; 2. az első évtized díjazottai a közgazdaságtan egészén hagytak nyomot (például Samuelson), csak később kerültek előtérbe a specializált területek (például Mirrlees); 3. Angliából (London és Cambridge) az Egyesült Államokba helyeződött át a közgazdaságtan fejlődésének súlypontja.

Ami az egyetemi tankönyvekbe is bekerült

Miért is hasznos a Nobel-díjas közgazdászokról szóló kötet a közgazdászhallgatók számára? Alapvetően azért, mert háttérrel nyújt a tankönyvekben megtanult elméletekhez, ez pedig segíti a megértést, és elmélyíti a tudást. Egy átlagos hallgató nem is képzelné, hogy mennyi mindent megtanult a Nobel-díjas elméletekből. Vegyük mindezt sorra!

A Nobel-díjasok között Samuelson neve valószínűleg elsőként jutna eszébe minden közgazdászszakos diáknak. Az utóbbi másfél évtizedben minden bizonnyal nem volt/nincs Magyarországon olyan közgazdászhallgató, aki ne került volna közelebbi ismerettségbe Samuelson világhírű tankönyvével, amely „a modern közgazdasági világkép rejtelmait a kezdők előtt feltáró, bevezető kézikönyv” (65. o.). E tankönyv, ahogy azt *Bekker Zsuzsa* és *Szepesi György* is hangsúlyozzák, a neoklasszikus és keynesiánus elmélet ötvözésével kialakított neoklasszikus szintézis megteremtője. Samuelson nem egyetlen elméletéért kapott Nobel-díjat, az ő esetében egyértelműen életműdíjról beszélhetünk: a mai főáramú elmélet formális, matematikai jellegének kialakulásáért ő a „felelős”.⁴

Milton Friedman neve másodikként jutna a hallgatók eszébe Samuelson után. *Mankiw* [2002] tankönyve viszonylag részletesen tárgyalja a friedmani elméletet, amelyhez jó kiegészítő olvasmány lehet *Horváth László* esszéje. Friedman kétségtelenül a „ma élő legnagyobb tiszteletnek örvendő közgazdászok egyikének tekinthető” (221. o.), a keynesianizmussal szembe forduló monetarista iskola kifejlesztője. Friedman fogyasztási-függvény-elméletével is foglalkozik az esszé írója, de a legnagyobb figyelem természetesen a mennyiségi pénzelmélet újrafogalmazására, a monetarista Phillips-görbe magyarázatára irányul. Az esszé több ponton is pontosít: mivel magyarázza Friedman a pénz forgási sebességének konstans voltát, mitől függ a pénzkereslet. A Phillips-görbe kapcsán szóba kerülnek az adaptív várakozások, természetes munkanélküliségi ráta, pénz-illúzió.

Friedman chicagói tanítványa, Lucas elméletéről *Király Júlia* írt a kötetben. Lucas a pénz semlegességét elemezte. Szigetmodelljében egyszerre mutatta meg, hogyan jött létre Phillips-görbe, ha egyszer nem érvényes az összefüggés: ezt úgy érte el, hogy súrlódást vitt a modellbe, a szeparált részpiacok jelentették a nem teljes piacokat. Az úgynevezett Lucas-kritikáról is bővebb ismertetést kapunk az esszében.

Vannak olyan Nobel-díjas közgazdászok is, akiknek az elméleteit, eredményeit úgy tanítják meg a tankönyvek, hogy a tudós személye rejtve marad. Ezek közé tartozik az 1984. év kitüntetettje, Richard Stone, aki a nemzeti számlák rendszerének kidolgozásáért részesült az elismerésben. *Hüttl Antónia* tollából megtudhatjuk, hogy az SNA rendszer – amelynek bemutatásával kezdődik minden makroökonomia tankönyv – első változatát az ENSZ égisze alatt Stone vezetésével működő bizottság dolgozta ki 1953-ban. Érdekes bepillantást nyerünk abba a történelmi környezetbe, amelyben a nemzeti számlarendszer gondolata megszületett, és feltárul előttünk, hogy Stone egy másik angol Nobel-díjas közgazdással, Meade-del együtt miként közelítette a nemzeti jövedelmet két oldalról, a jövedelmek és a végső felhasználás oldaláról (*Meade–Stone* [1941]).

Tobin 1981-ben kapta meg a díjat a pénzügyi piacok elemzéséért. Pénzkereslet-elmélete minden modern makroökonomai tankönyvben szerepel, és a tobin q is kulcsfogalmá

⁴ Érdekes megjegyezni, hogy e „felelősség” pozitív és negatív értelmet is kaphat, attól függően, hogy mely közgazdasági iskola szempontjából tekintjük a kérdést. A mainstream mag nyilván a legnagyobb elismeréssel szól Samuelsonról, míg például az osztrák iskola egyik jelentős mai képviselője, *Boettke* [1997] úgy tekint Samuelsonra mint aki tévútra (a túlzott formalizmus irányába) vitte a közgazdaságtan fejlődését. Akár az előbbi, akár az utóbbi állásponchoz állunk közelebb, azt senki sem vitatja, hogy Samuelson a 20. század egyik legnagyobb hatású közgazdásza.

vált. *Szepesi György* rámutat arra, hogy Tobin legfontosabb elméleti újítását az általános egyensúly pénzügyi feltételeinek meghatározása terén tette, összekapcsolva a megtakarításokat és a tőkét a neoklasszikus szintézisben.

A fogyasztásemeléssel foglalkozó Modigliani – a Modigliani–Miller-tételek mellett – életciklus-hipotéziséért kapta meg 1985-ben a díjat. *Mellár Tamás* alapos áttekintést nyújt az életciklus és a takarékoság alakulásának összefüggéseiről, összekapcsolva az elemzést Friedman permanensjövedelem-hipotézisével.

Simonovits András Solow-ról szóló esszéje a matematikai levezetéssel együtt tárgyalja az elméletet. Segítheti a megértést az is, hogy a növekedésemélet további fejlődésének fontos állomásait pontokba szedve találjuk: évjáratmodell, arany szabály szerinti növekedés, reálciklus-elméletek vagy endogén növekedéseméletek. A reálciklus-elméletekről részletesen *Szabó-Bakos Eszter* Kydland–Prescott-szerzőpárosról szóló írásában olvashatunk. Ők a 2004. év díjazottai, és a dinamikus makroökonómia fejlesztésében (dinamikus inkonzisztencia), valamint az üzleti ciklusok magyarázatában alkottak maradandót.

Hicks – aki 1972-ben Arrow-val megosztva kapott Nobel-díjat – nevéhez fűződik az *IS-LM* rendszer megalkotása. *Hild Márta* esszéje a tudós életútjának leírásába ágyazva tárja fel előttünk a hicksi elméletet. Nyomon követhetjük nézeteinek fejlődését, átalakulását a lausanne-i iskola hatásától a keynesizmuson és a svéd iskolán át az osztrák közgazdaságtanig. Mindez kiválóan ágyazódik a korabeli „közgazdasági kor” leírásában. Izgalmas „korívet” kapunk az 1930-as évektől a 1970-es évekig. Fény derül Hicks egyéb elméleti újításaira is: a fogyasztó optimális választásának meghatározása közömbösségi görbékkel és költségvetési egyenessel, az árváltozás hatásának felbontása helyettesítési és jövedelmi hatásra, a helyettesítési rugalmasság definiálása és így tovább.

Ronald Coase 1991-ben kapta meg a díjat a tranzakciós költségeknek és a tulajdonosi jogoknak a gazdaság működésében játszott szerepe felismeréséért. Elméletét két óriási hatású cikkében fejtette ki (*Coase* [2004/1937] és *Coase* [2004/1960]).⁵ Coase zsenialitása abban állt, hogy a ma már teljesen természetesnek vett tranzakciós költség fogalmával olyan problémákat, kérdéseket fogalmazott meg, amelyek addig fel sem merültek. Az egyik ilyen nagy kérdés az volt, hogy ha az árrendszer tökéletesen koordinál, akkor miért léteznek egyáltalán vállalatok. A másik pedig arra vonatkozott, hogy megkérdőjelezte az állam szerepét az externáliák okozta nem hatékony állapotok megoldásában: jól definiált tulajdonosi jogok esetén, ha nincsenek tranzakciós költségek, a felek alkuja Pareto-hatékony állapothoz vezet (Coase-tétel). *Valentiny Pál* arra is felhívja a figyelmünket, hogy Coase nem tartozik a főáram többségéhez, de mint látjuk, ettől még nagyon erős hatást gyakorolhat a közgazdaságtanra.

Ohlin, Mundell és Meade elméletei a nemzetközi közgazdaságtanhoz kötődnek. *Török Ádámtól* értő magyarázatot kapunk a Heckscher–Ohlin-elméletről, *Pete Péter* tollából a Mundell(–Fleming)-modellről. Meade ma már kevésbé közismert, pedig *Oblath Gábor* esszéjéből megtudhatjuk, hogy a második legjobb fogalma, a fizetési mérleg újszerű koncepciója, a külső és belső egyensúly egyidejű megvalósításának kérdése mind-mind az ő újítása.

A makro- és mikroökonómia, valamint nemzetközi közgazdaságtan tárgyaiba beépült elméletek mellett a teljesség kedvéért azonban listánkat ki kell egészíteni azokkal a tudóssokkal, akik a vállalati pénzügyek vagy a szervezetelmélet terén alkottak maradandót: Herbert Simon korlátozott racionalitás elmélete, Modigliani és Miller közösen kidolgozott tételei, Markovitz portfólióválasztási elmélete és Sharpe CAMP modellje.

⁵ Az 1960-as cikk a legidézettebb közgazdasági cikk, míg az 1937-es csaknem 50 évnyi visszhangtalanság után a 70-es évektől az új intézményi közgazdaságtan egyik elindítója lett, majd általános referenciává válva mára a legidézettebb cikkek közé került. Azt se felejtjük el, hogy a *Coase* [2004/1960] pedig a jog és közgazdaságtan (law and economics) kutatási irányt indította el a 70-es években a közgazdaságtanban.

Ajánlott olvasmányok doktoranduszoknak

2001-ben Akerlof, Spence és Stiglitz az információs aszimmetriájú piacok elemzéséért kapták az elismerést. Az információs közgazdaságtan az egyik leggyorsabban fejlődő területté vált: Akerlof tragacsmodellje segítségével bemutatott probléma, a kontraszelekció és az ebből eredő hatékonyságvesztés, nem hiányozhat a haladó mikroökonómiai kurzusokból. *Madarász Kristóf* és *Vincze János* esszéjéből e mellett alapos betekintést kaphatunk Akerlof más területen – például behaviorista makroökonómiában – elért tudományos eredményeiből is

Spence az Akerlof által felvetett tragacsprobléma esetére ajánl megoldást: a minőségi áru eladójának jeleznie kell, hogy az ő áruja jó. Ez az úgynevezett jelzés. *Gömöri András* értő interpretálásban ismerhetjük meg Spence híres esetét arról, hogy a munkavállalóknak hogyan kell jelezniük a munkáltató számára képzettségüket.

Stiglitz a fentől eltérő megoldást dolgozott ki a tragacsprobléma kezelésére, a szűrést (*screening*), amely akkor alkalmazható, ha a rosszul informált fél lép elsőként. *Farkas Beáta* írásából a tudós Stiglitz képe rajzolódik ki előttünk, ez különösen azért fontos, mert a *Stiglitz* [2003] -nak szerzője az utóbbi években más „színben” tűnt fel előttünk.⁶

Gary Becker munkássága valószínűleg döntő mértékben hozzájárult ahhoz, hogy többen a közgazdaságtant imperialista tudománynak minősítik. Becker ugyanis – azt vallva, hogy „a közgazdaságtant nem tárgya, hanem módszere definiálja” (544. o.) – a racionális *homo oeconomicus* magatartását a szűken vett közgazdasági területen kívülre „húzta”, például a házasság és a bűnözés területére. *Szántó Zoltán* megismerteti velünk Becker többi fontos tudományos eredményét is, így a humántőke-beruházások és a társadalmi tőke koncepcióját is.

A bizonytalan körülmények közötti választás elméletében a kiindulópont a Neumann–Morgenstern-féle hasznossági függvény. Allais azt mutatta meg, hogy ez nem adja a kockázatos döntések tökéletes leírását, mert a konkrét döntési helyzetnek is köze van a preferenciákhoz. *Vincze János* számpéldán is bemutatja az Allais-paradoxont,⁷ de részletes betekintést kapunk Allais általános egyensúlyelméleti és jóléti közgazdaságtani nézeteibe is, amelyekért a Nobel-díjat kapta.

Stigler cikkei az információszerzés, a vertikális integráció, valamint az állami szabályozás témakörében születtek. Szemben az állami gazdaságpolitika mindenhatóságába vetett nézetekkel, a chicagói Stigler egyik legnagyobb érdeme, hogy felhívta a figyelmet a kormányzati kudarcokra: ha a piac nem képes hatékonyan megoldani egy problémát, pusztán ebből még nem következik, hogy az állam képes arra. *Mellár Tamás* esszéjében nyomatékkal hangsúlyozza Stigler kormányzati „mindenhatóság” elleni érveit.

A játékelmélet kapcsán 1994-ben kitüntetett három tudós, a magyar származású Harsányi, valamint Nash és Selten teóriáinak megismerése segíthet alaposabban megismerni e dinamikusan fejlődő területet. Harsányi legfőbb érdeme abban állt, hogy a nem teljes információs játékok elemzését segítő fogalmakat (például bayesi Nash-egyensúly, „lehetséges típusok”) bevezette. A nevét viselő Harsányi-doktrína⁸ nagy jelentőségű tézissé vált a játékelméletben.

Az, hogy az intézmények számítanak, lassan közhelyszerű tétel a közgazdaságtanban. North Fogellel együtt a gazdaságtörténeti kutatások megújításáért⁹ kapta az elismerést,

⁶ *Stiglitz* [2003] 2002-ben jelent meg angol nyelven. Ebben Stiglitz az IMF-et teszi felelőssé a fejletlen országokban elkövetett gazdaságpolitikai hibákért.

⁷ Az Allais-paradoxonról magyarul kiváló, részletes leírás található *Eső-Lóránth* [1993] cikkében.

⁸ A Harsányi-doktrína a „nincs arbitrázs” elvének kiterjesztése, amely a játékosok között a vélemények konvergenciájához vezet. A magyarázatot lásd *Ambrus Attila* és *Eső Péter* esszéjében (597–598. o.)

⁹ Kvantitatív módszereket alkalmaztak a gazdaságtörténeti kutatásban, az új történetírás kliometria néven vonult be a tudományba.

de központi jelentőségű, ahogy a tág intézményi környezet szerepét vizsgálja a gazdasági fejlődésben. *Orbán Annamária* és *Szántó Zoltán* megismertetnek bennünket azzal, hogy hogyan fejlesztette ki North intézményi elemzési keretét a nyugati világ felemelkedésének vizsgálatakor, hogyan fordult a nem hatékony intézmények kialakulásának kutatása és a tranzakciós költségek elemzése felé, majd hogyan jutott el a kognitív elemek elméletébe való beépítéséhez. *North* [1990]-ban található meg az intézmények általánosan elfogadott definíciója (a társadalom játékszabályai) (3. o.) is.

A neoklasszikus közgazdaságtannal szemben álló osztrák iskola egyik legjelentősebb képviselője Hayek volt. *Madarász Aladár* Hayek életútját végig kísérve betekintést ad az osztrák iskola kezdeteibe (bécsi évek, Mises magánszemináriuma), a nagy elméleti vitákba¹⁰ és Hayek legfontosabb nézeteibe a tudásproblémáról, a spontán rendről, valamint – amiért a Nobel-díjat kapta – a ciklusok okairól. Hayek megismerése sokakat elvezethet oda, hogy gazdasági problémákat a neoklasszikustól eltérő megközelítésben szemléljen, és ne veszítse el hitét a már Adam Smith által is leírt láthatatlan kéz, a spontán piaci rend jótékony hatásaiban. De ugyanezen ok miatt fontos a Buchananal való megismerkedés is. Buchanan a közösségi döntések elméletének és a konstitúciós közgazdaságtannak a nagy alakja, szűk értelemben ő kis kívül áll a főáramlaton.

És a sor természetesen még nem teljes, hiszen a haladó pénzügyekből nem hiányozhat Merton és Sholes, akik 1997-ben a derivatív termékek árazásának új módszeréért kaptak Nobel-díjat, „lényegében egy matematikai képletért” (680. o.). *Medvegyev Péter* és *Száz János* esszékben elvezetnek bennünket a Black–Sholes-féle opcióárazási képlet megértéséhez. Ugyanez mondható el az ökonometria előrelendítéséért kitüntetett tudósokról. *Darvas Zsolt* kiváló magyarázatot ad Granger és Engle eredményeiről.

*

Természetesen minden év őszén én is, mint a közgazdász-társadalom nagy része izgatottan követem azokat a találgatásokat, amelyek a friss díjazott(ak) személyére vonatkoznak. Bárki(k) legyen(ek) is az(ok), szeretnék értő magyarázatot kapni az elméletről, hasonlóan, mint e kötet esszéiben. Ezért azt kívánom, hogy e kötet új kiadásai időközönként a legfrissebb díjazottakkal kiegészítve jelenhessenek meg.

Irodalom

- BOETTKE, P. J. [1997]: Where Did Economics Go Wrong? Modern Economics as a Flight From Reality. *Critical Review*, Vol. 11. No. 1. 11–64. o.
- COASE, R. H. [2004/1937]: A vállalat természete. Megjelent: *R. H. Coase: A vállalat, a piac és a jog*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 53–83. o. Eredeti megjelenés: *The Nature of the Firm*. *Economica*, 4. 1937. 386–405. o.
- COASE, R. H. [2004/1960]: A társadalmi költség problémája. Megjelent: *R. H. Coase: A vállalat, a piac és a jog*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 137–214. o. Eredeti megjelenés: *The Problem of Social Cost*. *The Journal of Law and Economics*, 1960. október, 1–44. o.
- ESŐ PÉTER–LÓRÁNTH GYÖNGYI [1993]: A racionalitás közgazdasági értelmezéséről I. *Közgazdasági Szemle*, 4. sz. 311–324. sz.
- MEADE, J.–STONE, R. [1941]: The construction of tables of national income. Expenditure, savings and investments. *The Economic Journal*, Vol. 51. 216–233. o.
- MANKIW N. G. [2002]: *Makroökonómia*. Osiris, Budapest.

¹⁰ Az egyik nagy vita az úgynevezett kalkulációs vita, amelyben Hayek és Mises, az iskola másik tekintélyes képviselője a szocializmus lehetetlenségét bizonyították be. A másik vitát Hayek folytatta Keyneszel.

- MISES, L. [1949]: *Human Action: A Treatise on Economics*. Third Revised Edition. Contemporary Books, Inc., Chicago, 1963.
- NORTH, D. C. [1990]: *Institutions, Institutional Change, and Economic Performance*. Cambridge University Press, Cambridge.
- STIGLITZ, J. E. [2003]: *A globalizáció visszásságai*. Napvilág Kiadó, Budapest.

Kapás Judit

Nobel-díjasok 1969–2004

1969: Ragnar Frisch és Jan Tinbergen	1988: Maurice Allais
1970: Paul A. Samuelson	1989: Trygve Haavelmo
1971: Simon Kuznets	1990: Harry M. Markovitz, Merton H. Miller és William F. Sharpe
1972: Sir John R. Hicks és Kenneth J. Arrow	1991: Ronald H. Coase
1973: Wassily Leontief	1992: Gary S. Becker
1974: Friedrich A. von Hayek és Gunnar Myrdal	1993: Robert W. Fogel és Douglas C. North
1975: Leonyid Kantorovics és Tjalling Ch. Koopmans	1994: Harsányi János, John Nash és Reinhard Selten
1976: Milton Friedman	1995: Robert Lucas
1977: Bertil Ohlin és James E. Meade	1996: James A. Mirrlees és William Vickrey
1978: Herbert A. Simon	1997: Robert C. Merton és Myron S. Scholes
1979: Theodore W. Schultz és Sir Arthur Lewis	1998: Amartya Sen
1980: Lawrence R. Klein	1999: Robert A. Mundell
1981: James Tobin	2000: James J. Heckman és Daniel L. McFadden
1982: George J. Stigler	2001: George A. Akerlof, A. Michael Spence és Joseph E. Stiglitz
1983: Gerard Debreu	2002: Daniel Kahneman és Vernon L. Smith
1984: Sir Richard Stone	2003: Robert F. Engle és Clive W. J. Granger
1985: Franco Modigliani	2004: Finn E. Kydland és Edward Prescott
1986: James M. Buchanan	
1987: Robert M. Solow	